

St. Porębski

"Dzieje Wydziału Teologicznego
Uniwersytetu Krakowskiego w latach
1317-1525", Mieczysław Markowski,
Kraków 1996 : [recenzja]

Studia Philosophiae Christianae 34/1, 146-147

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Hasło *Filozofia klasyczna* kończy następująca uwaga: „Chociaż szkoła lubelska opowiadała się na ogół za trzema głównymi wyróżnikami klasycyzmu: historyzmem (filozofowanie z odniesieniem historycznym), metafizykocentryzmem (traktowanie realistycznej teorii bytu jako głównej dyscypliny filozoficznej) i pielęgnowaniem świadomości metodologicznej (traktowanej jako przejaw racjonalności), nie stanowiła nigdy, jak o tym świadczą toczone w jej obrębie dyskusje, formalnego i doktrynalnego monolitu, lecz operowała, w zależności od doboru wskaźników, szerszym lub węższym pojęciem klasycyzmu” (s. 225).

Takie rozumienie klasycyzmu zdaje się leżeć u podstaw *Leksykon*. Nie pretenduje on do bycia po prostu leksykonem filozofii, stąd świadomie nie powiela zagadnień przedstawionych już w *Małej encyklopedii logiki* (Wrocław 1986 i 1988), w pracy *Filozofia a nauka. Zarys encyklopedyczny* (Wrocław 1987) oraz w *Słowniku filozofii marksistowskiej* (Warszawa 1982), lecz wpisuje się w horyzont dotychczasowych publikacji tego typu. Przeglądając go, uwidacznia się dość wyraźnie, iż filozofia klasyczna przez redaktora *Leksykonu* i autorów poszczególnych haseł nie jest pojmowana jako zamknięty system, lecz jest żywym i współczesnym filozofowaniem. Przy zachowaniu określonych rygorów metodologicznych podejmuje ona nowe problemy, wchodzi w dialog z innymi kierunkami i szkołami filozoficznymi oraz ubogaca się ich rzetelnymi dokonaniem.

Jan Krokos

Mieczysław Markowski, *Dzieje Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1317–1525*, Kraków 1996, ss. 292.

Jubileusz 600-lecia założenia Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Krakowskim, jednym z najstarszych w Europie, jest okazją do różnego rodzaju podsumowań, ukazujących dorobek i wkład tegoż Wydziału w kulturę Polski i Europy. Do znaczących pozycji książkowych odnoszących się do historii Wszechnicy Krakowskiej są wydane przez Papieską Akademię Teologiczną w Krakowie dwa tomy. Pierwszy tom napisał prof. S. Świeżawski¹. Drugi tom jest przedmiotem niniejszej recenzji.

O zawartości książki najlepiej powiedzą słowa samego jej autora: „W skład niniejszej książki wchodzi wstęp, siedem rozdziałów, zakończenie, bibliografia, pięć aneksów i trzy skowidze. Gdy Wydział Teologii Uniwersytetu Krakowskiego rozpoczął swoją działalność dydaktyczno-wychowawczą, teologia tak przeduniwersytecka, jak i uniwersytecka w Europie Zachodniej posiadała już za sobą kilkunastowieczne dzieje. Z tej racji pierwszy rozdział przedstawia europejskie tło historyczne i doktrynalne, które przynajmniej w jakimś stopniu ma ułatwić zrozumienie teologicznej działalności piśmienniczej profesorów Wydziału Teologii Uniwersytetu Krakowskiego. Drugi rozdział zajmuje się Jagiellońskim założeniem Wydziału Teologii w Krakowie. W trzecim rozdziale starano się przedstawić początki nauczania teologii na poziomie uniwersyteckim, program naukowy oficjalnie otwartego Studium Generalnego i działalność jego członków na niwie duszpasterskiej i na rzecz reformy Kościoła powszechnego. W czwartym rozdziale przedstawiono nie tylko podstawy organizacyjne założonego Wydziału Teologii, lecz także działalność dydaktyczną pierwszych krakowskich profesorów teologii i ich poszukiwanie wspólnego porozumienia doktrynalnego w pierwszych kilkunastu latach XV wieku. Rozdział piąty, który obejmuje pozostałe lata pierwszej połowy XV wieku, prezentuje teologiczny pluralizm doktrynalny na podstawach umiarkowanego nominalizmu krakowskiego. Papieskie zalecenie wprowadzenia jedności doktrynalnej na Uniwersytecie Paryskim znalazło swój oddźwięk na Uniwersytecie Krakowskim w stopniowym utrwalaniu doktrynalnego pluralizmu opartego na realizmie w drugiej połowie XV wieku,

---

¹ S. Świeżawski, *Eklezjologia późnośredniowieczna na rozdrożu*, Kraków 1990, 244.

o czym jest mowa w szóstym rozdziale. Działalność dydaktyczna krakowskich teologów w okresie dominacji realizmu, stabilizacji papieżstwa i początkowej działalności V soboru laterańskiego w pierwszym ćwierćwieczu XVI wieku wypełnia rozdział siódmy. W zakończeniu podano krótkie podsumowanie wyników całej książki. Z kolei następuje pięć aneksów, na które składa się: bulla papieska w tłumaczeniu na język polski i cztery wykazy krakowskich teologów, z których dwa podają w porządku chronologicznym spisy krakowskich bakałarzy i doktorów teologii, a dwa przedstawiają ich w układzie alfabetycznym od strony imion i nazwisk lub miejscowości pochodzenia w brzmieniu polskim. Selektywną bibliografię podzielono na źródła rękopiśmienne i drukowane oraz opracowania. Książkę zamykają skorowidze: osób, rękopisów i inkunabułów¹. Tyle podaje sam autor we Wstępie.

Należy podkreślić, że wielki walor książki podnoszą dołączone aneksy, zwłaszcza te, które w układzie chronologicznym podają wykazy: a) krakowskich bakałarzy teologii; b) krakowskich doktorów teologii, jak również w innym układzie: wykaz alfabetyczny teologów krakowskich podanych według imion oraz nazwiska i miejscowości.

Ta krzyżująca się informacja o uczonych pozwala Czytelnikowi na precyzyjną identyfikację teologa, którym jest zainteresowany.

Tak pomyślana i zrealizowana z wielką starannością i perfekcyjną dokładnością badacza książka jest wzorcowym przykładem dla wszystkich studentów, ale nie tylko dla studentów, jak pisać tego rodzaju prace.

Dwanaście ilustracji pomieszczonych w książce jest żywym świadectwem omawianego okresu Wydziału Teologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

Moim zdaniem, do tak wybitnie erudycyjnej książki przydałby się jeszcze skorowidz rzeczowy, ułatwiający Czytelnikowi odnalezienie interesującego go problemu.

Stanisław A. Porębski

Wydział Teologiczny w Krakowie 1397–1997. Księga Jubileuszowa, red. S. Piech, Kraków 1997, ss. 290.

Księga Jubileuszowa wydana z okazji 600-lecia istnienia Wydz. Teologicznego w najstarszym polskim uniwersytecie, jest trzecim dziełem, (tym razem zbiorowym) napisanym i opublikowanym z racji okrągłej daty jubileuszowej¹.

Księga ta jest bardzo mało znanym (ze względu na niski nakład), dziełem dostępnym nielicznej grupie czytelników, dlatego tym bardziej z wszech miar zasługującym na reklamę i poinformowanie o niej studentów, że taka książka się ukazała. Zawarte w niej prace są świadectwem potęgi kultury polskiej i chrześcijańskiej, o czym wspominał Metropolita Krakowski i zarazem Wielki Kanclerz Papieskiej Akademii Teologicznej, kardynał Franciszek Macharski w Słowie wstępnym, powołując się na słowa Jana Pawła II: „Podstawowa suwerenność społeczeństwa wyraża się w kulturze narodu, a jest to ta sama suwerenność, przez którą równocześnie najbardziej suwerenny staje się człowiek” (s. 7).

Ten akcent i wkład Uniwersytetu Jagiellońskiego w kulturę europejską i światową jest niepodważalny. Dlatego trzeba o tej prawdzie głośno przypominać, na co zwrócił kiedyś uwagę profesorowi S. Swieżawskiemu E. Gilson, stwierdzając, że polska kultura i filozofia jest białą plamą, gdy idzie o wiek XV – Złoty wiek (1397–1500), jak zatytułował swój artykuł prof. M. Markowski w recenzowanej Księdze Jubileuszowej.

Zasadniczy trzon Księgi stanowi dziesięć artykułów, w których omówiona została historia Wydziału Teologicznego od jego założenia po czasy współczesne. Są to rozprawy następujących autorów:

---

¹ Księgę Jubileuszową poprzedziły dwie pozycje książkowe: S. Swieżawski, *Eklezjologia późnośredniowieczna na rozdrożu*, Kraków 1990.; M. Markowski, *Dzieje Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Krakowskiego w latach 1397–1525*, Kraków 1996.